

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 33/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 33 § i jaktlagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 33 § i jaktlagen (RP 312/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef Christian Krogell, regeringsråd Vilppu Talvitie och inspektör Janne Pitkänen, jord- och skogsbruksministeriet

- lagstiftningssekreterare Leena Mäkipää, justitieministeriet
- forskarprofessor Ilpo Kojola, Naturresursinstitutet
- chef för viltushållning Jarkko Nurmi, Finlands viltcentral
- utbildningschef Ere Grenfors, Finlands Jägarförbund
- verksamhetsledare Matti Törrönen, Lieksan riistanhoitoyhdistys.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- Finlands naturskyddsförbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att bestämmelserna i jaktlagen om fångstredskap och fångstmetoder ändras så att jakt på brunbjörn som bedrivs med användning av sådant lockbete som har samband

med föda och som gjorts av människan ska kunna tolkas som jaktbrott.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande synpunkter och ändringsförslag.

Utskottet konstaterar att brunbjörnen är en sådan art som nämns i bilaga IV till rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, nedan habitatdirektivet, och som kräver strikt skydd. I artikel 16 i habitatdirektivet föreskrivs det om undantag från det strikta skyddet. Habitatdirektivet tillåter sådan

s.k. beståndsvårdande jakt som sker under strängt kontrollerade förhållanden, selektivt och begränsat inom de gränser som fastställs av den behöriga nationella myndigheten. Den precisering av 33 § i jaktlagen som nu föreslås gäller sådan beståndsvårdande jakt som avses i 41 § 3 och 4 mom. Det framgår av propositionen att man under de senaste jaktåren fällt 100–200 björnar. Jakten bedrivs i huvudsak av jaktlag med hjälp av ställande hundar, vilket är till nytta för utbildningen av hundar som används vid problem med storvilt (SRVA).

I 33 § i jaktlagen finns bestämmelser om de fångstredskap och fångstmetoder som är förbjudna vid jakt. De förbud som anges i 1 mom. är kategoriska, och i 2 mom. föreskrivs det om särskilda begränsningar som gäller vissa djurarter. Med stöd av 34 § i jaktlagen får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om användningen av fångstredskap och fångstmetoder. I 13 § i jaktförordningen (666/1993) föreskrivs det om begränsningar när det gäller användningen av föda och vinteride vid jakt på brunbjörn. Användningen av förbjudna fångstredskap och fångstmetoder kan betraktas som jaktbrott eller jaktförseelse.

Bestämmelsen i 13 § i jaktförordningen (666/1993) lyder: "Björn får inte drivas ur ide eller skjutas vid ide, åtel eller på en åker där skörden är obärgad. Vid jakt på brunbjörn får inte heller som hjälpmedel användas lockbete som har samband med föda." Det framgår av propositionsmotiven att tillsynsmyndigheterna under de senaste åren har funnit allt fler tecken på att man i strid med lagen använt lockbeten som har samband med doft och föda vid björnjakt. Det framgår också att jägarna har ansett att förbudet mot användning av lockbeten som har samband med doft och föda är motiverat.

Utskottet konstaterar att gärningar i strid med 33 § 2 mom. i jaktlagen både enligt gällande skrivning och enligt de ändringar som nu föreslås är straffbara som jaktförseelse (74 § 1 mom. i jaktlagen) eller jaktbrott (48 a kap. 1 och 1 a § i strafflagen). För att betraktas som jaktförseelse förutsätter gärningen uppsåt eller oaktsamhet medan den för att betraktas som jaktbrott förut-

sätter uppsåt eller grov oaktsamhet. Avsikten med propositionen är inte till att ta ställning till graden av uppsåt när det gäller jaktförseelse, jaktbrott eller grovt jaktbrott.

Enligt 48 a kap. 1 § 1 och 2 punkten i strafflagen gör den sig skyldig till jaktbrott som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet obehörigen

1) jagar med sådana fångstredskap eller fångstmetoder som är förbjudna enligt jaktlagen (615/1993), eller i strid med den begränsning av användningen av motordrivna fortskaffningsmedel som föreskrivs i jaktlagen,

2) jagar i strid med de bestämmelser om fredning av vilt, jaktförbud eller jaktbegränsning som gäller vilt eller kvot för vilt som finns i jaktlagen eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den, eller utan jaktlicens, jaktlicens för hjortdjur eller dispens.

Om en brunbjörn, en järv, ett lodjur, en skogsvildren, utter eller varg dödas eller skadas i strid med lagen och brottet även bedömt som en helhet är grovt, uppfyller gärningen rekvisitet för grovt jaktbrott enligt 48 a kap. 1 § i strafflagen. I så fall förutsätts det att gärningen också uppfyller rekvisitet för jaktbrott.

Det framgår av propositionsmotiven att hovrätterna 2014 har gett fällande domar enligt vilka strafflagens 48 a kap. 1 § om jaktbrott inte uppfyller det krav på exakthet som ställs på strafflagstiftningen enligt legalitetskravet, om åtal har väckts för brott mot den förordning som utfärdats med stöd av 34 § i jaktlagen. Därför har åteljakt på brunbjörn betraktats som enbart jaktförseelse, vilket inte kan anses vara den tolkning lagstiftaren ursprungligen avsett. På motsvarande sätt har man inom domstolspraxis på senare tid ansett att jakt på brunbjörn genom att jaga den ur idet inte uppfyller rekvisitet i den nämnda bestämmelsen. Propositionen föreslår att 33 § i jaktlagen ska ändras så att jaktförordningens bestämmelser om begränsning av jakten på brunbjörn ska flyttas upp på lagnivå.

Enligt den föreslagna 33 § 2 mom. 3 punkten i jaktlagen får, om dispens för jakt på brunbjörn har beviljats med stöd av 41 a § 3 och 4 mom.,

a) vid jakten inte användas åtlar eller sådana lockbeten som har samband med föda eller doft och som har gjorts av människan,

b) en brunbjörn inte skjutas på en åker där skörden är obärgad,

c) en brunbjörn inte drivas ur idet eller skjutas vid idet.

Propositionsmotiven lyfter fram att ändringen av 33 § 2 mom. i jaktlagen ska förtydliga de krav som gäller björnjakt och skärpa straffpåföljden för brott mot detta förbud, vilket kan anses ha en förebyggande effekt på brottslig verksamhet. Vid undersökningen av jaktbrott som avser björn kan man dessutom ta till en strängare brottsrubricering, vilket öppnar för användningen av mer omfattande förundersökningsmetoder.

Särskilda frågor

I enlighet med vad som konstaterats ovan ska gärningsmannen för att kunna dömas för jaktbrott ha handlat uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. Detta innebär att en jägare inte gör sig skyldig till jaktbrott om han eller hon inte är medveten om att det finns en åtel eller andra lockbeten som har gjorts av människan och som grundar sig på föda eller doft. Jägaren kan inte tillräknas sådan försummelse att uppfylla kravet på noggrannhet som kan betraktas som grov oaktsamhet. Som exempel kan nämnas en situation där en brunbjörn skjuts i närheten av ett självdött djur eller ett djur som dödats av ett stort rovdjur som fungerar som lockbete och jägaren inte har utnyttjat kadavret för jakt på ett sätt som uppfyller rekvisitet. Jägaren gör sig då inte skyldig till jaktbrott.

Utskottet konstaterar att även om ett kadaver inte är lika effektivt vid jakt som en utplacerad åtel, underlättar det ändå jakten. Eftersom bestämmelserna framförallt styr dem som jagar lagligt, skulle ett tillåtet utnyttjande av naturliga åtlar i form av kadaver uppmuntra till att hitta sådana och styra jakten till sådana områden. I en utredning till utskottet konstateras det också att möjligheten till sådan jakt sannolikt skulle minska trycket på jakt på brunbjörn i närheten av mänsklig aktivitet, vilket inte kan anses vara an-

damålsenligt med tanke på en kontrollerad beståndsvårdande jakt. Att tillåta jakt på brunbjörn vid kadaver kunde också sporra till att "naturliga åtlar" uppstår. En sådan verksamhet kunde ske olagligt utan möjlighet för tillsynsmyndigheten att bevisa det. Utskottet anser att förbudet mot användningen av åtlar eller sådana lockbeten som har samband med föda eller doft och som har gjorts av människan måste vara heltäckande när det gäller jakt på brunbjörn.

Utskottet påpekar att avsikten inte är att förbjuda jakt på mårhund vid åtel, men det ska fortsättningsvis vara förbjudet att utnyttja åtel vid jakt på brunbjörn och förbudet ska skrivas in i bestämmelser på lagnivå. Det mest typiska är att utnyttja åtlar vid jakt på småvilt och inom turismen för att med hjälp av dem bland annat kunna erbjuda tillfälle att se stora rovdjur.

Enligt en utredning till utskottet finns det följande föreskrifter och praktiska regler för användning av åtlar:

1) Placering av åtel med Forststyrelsens tillstånd på statens mark inom renskötselområdet i Norra Finland ska upphöra före den 10 augusti. På renskötselområdet sker björnjakten inom ramen för den regionala kvoten på mindre stränga villkor än i övriga landet. Utanför renskötselområdet, närmast i Kuhmo på de åtelplatser som utnyttjas i näringsverksamhet pågår kommersiell fotografering också i oktober, och åtlar placeras därför ut också senare. Åtlarna kan också placeras på privat mark, och då gäller inte Forststyrelsens tillståndsvillkor.

2) Biprodukter eller därav framställda produkter som består av kategori 2-material får inte användas för utfodring av vilda djur under den tid som anges i 3 § i statsrådets förordning (169/2011) inom området för den kommun där jakt på björn är tillåten (18 § 3 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning (1193/2011) om tillsyn över aktörer som bearbetar vissa animaliska biprodukter och därav framställda produkter och om användning av vissa biprodukter).

3) Av 10 § 2 mom. och 11 § 2 mom. i lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010) framgår det att den aktör som är ansvarig för en plats för utfodring med kadaver är skyldig att

skriftligen eller på elektronisk väg anmäla uppgifter om bl.a. platsens läge och den tid då utfodringen är avsedd att inledas för införande i registret över djurhållningsplatser och platser för utfodring med kadaver.

Av det som anförts ovan framgår det att det i redan gällande bestämmelser ingår ett förbud mot att skjuta björn på en åker där skörden är obärgad. Det konstateras i propositionsmotiven att odlade åkrar där skörden inte har bärgats i många fall kan locka björnar. Det är därför befogat att begränsa jakten på björn på åker. En björn får emellertid skjutas på en åker där skörden är bärgad. Dessutom får spårningen av en björn inledas och björnen jagas iväg från en odlad åker där skörden är obärgad. Enligt utskottet innebär detta att det vore tillåtet att skjuta björn som befinner sig omedelbart utanför en åker, inklusive en viltåker, vid en i övrigt laglig jakt vare sig skörden är bärgad eller inte. Om en del av skörden har lagt sig eller blivit obärgad på en i övrigt bärgad åker så att den kvarblivna skörden uppenbart lockar björnar, ska en sådan åker eller del av en åker tolkas som en åker där skörden är obärgad. Utskottet kommer i detaljmotiveringen att föreslå att vallåkrar inte tas med i förbudet i bestämmelsen.

Det konstateras i detaljmotiven till propositionen att det vid sidan av konventionellt odlade åkrar kan finnas även stödberättigande viltbeten på området, för att stödja naturens mångfald, främja växtföljd och producera föda för viltlevande djur. På området kan det också finnas små viltåkrar som inrättats av jägare i syfte att producera föda för och erbjuda skydd för viltlevande djur. Det kan tolkas så att stödberättigande viltbeten och åkrar som är jämförbara med små viltåkrar odlas även med tanke på björnjakt. Förutom att en björn inte får skjutas på en åker där skörden är obärgad ska viltåkrar också tolkas som sådana lockbeten som har samband med föda och som är förbjudna vid jakt på björn. I en utredning till utskottet konstateras det att den reglering av björnjakten på åkrar och viltåkrar

som föreslås i propositionen motsvarar gällande reglering.

Enligt uppgift meddelas det årligen om vissa fall där björnar har åsamkat skador på skörd som är bärgad, närmast genom att slita sönder balar med inplastat grönfoder som förvarats vid åkerrenar. Eftersom ensilagefoderbalar inte innehåller naturlig föda för björn, ansågs det att ensilagefoderbalar som förvaras enligt normal praxis vid åkerrenar inte kan anses vara sådana lockbeten som har samband med föda och som är förbjudna vid jakt på björn.

Detaljmotivering

33 §. Fångstredskap och fångstmetoder. Även om brunbjörn i princip är allätare, alltså livnär sig på produkter från såväl djurriket som växtriket, äter björnen trots det inte i regel vallfoderväxter, framgår det av inkommen utredning. Till vallfoderväxterna hör vissa gräsväxter och baljväxter. De gräsväxter som odlas som vallfoder i Finland är timotej, ängssvingel, hundäxing och engelskt rajgräs. Bland de baljväxter som odlas som vallfoder finns rödklöver, alsikeklöver, vitklöver, blåusern och getruta. De åkrar där vallfoderväxter odlas utgör inte något betydande problem som lockbete för björn, även om björn har påträffats på sådana åkrar i vissa fall. Noteras bör, att jakttiden på björn inleds den 20 augusti. Enligt uppgift bör man förhålla sig återhållsamt till att tillåta jakt på andra åkrar än sådana med vallfoderväxter, eftersom björnen äter många slags växter, exempelvis kummin.

Enligt formuleringen i underpunkt b till 2 mom. 3 punkten får björn inte skjutas på exempelvis en höäng där skörden ännu inte har bärgats. Vid beaktande av att den föreslagna bestämmelsen är kopplad till tillämpningen av en straffbestämmelse och att en sådan ska vara så entydig som möjligt, föreslår utskottet utifrån vad som anförts ovan att underpunkten ska justeras så att vallåkrar inte tas med i förbudet i bestämmelsen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

*godkänner lagförslaget med ändringar
(Utskottets ändringsförslag).*

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 33 § i jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i jaktlagen (615/1993) 33 §, sådan den lyder i lag 206/2013, som följer:

33§

Fångstredskap och fångstmetoder

(1 mom. som i RP)

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. gäller följande förbud och begränsningar för jakt:

(1 och 2 punkten som i RP)

3) om dispens för jakt på brunbjörn har beviljats med stöd av 41 a § 3 och 4 mom.

(3 a punkten som i RP)

b) får en brunbjörn inte skjutas på en åker där skörden är obärgad, dock med undantag av vallåker,

(3 c punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 5 mars 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent

vordf. Lauri Heikkilä /saf

medl. Heikki Autto /saml

Markku Eestilä /saml

Satu Haapanen /gröna

Lasse Hautala /cent

Reijo Hongisto /saf

Anne Kalmari /cent

Jukka Kopra /saml

Timo V. Korhonen /cent

Pirkko Mattila /saf

Jari Myllykoski /vänst

Mats Nylund /sv

Kari Rajamäki /sd

Janne Sankelo /saml

Katja Taimela /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.